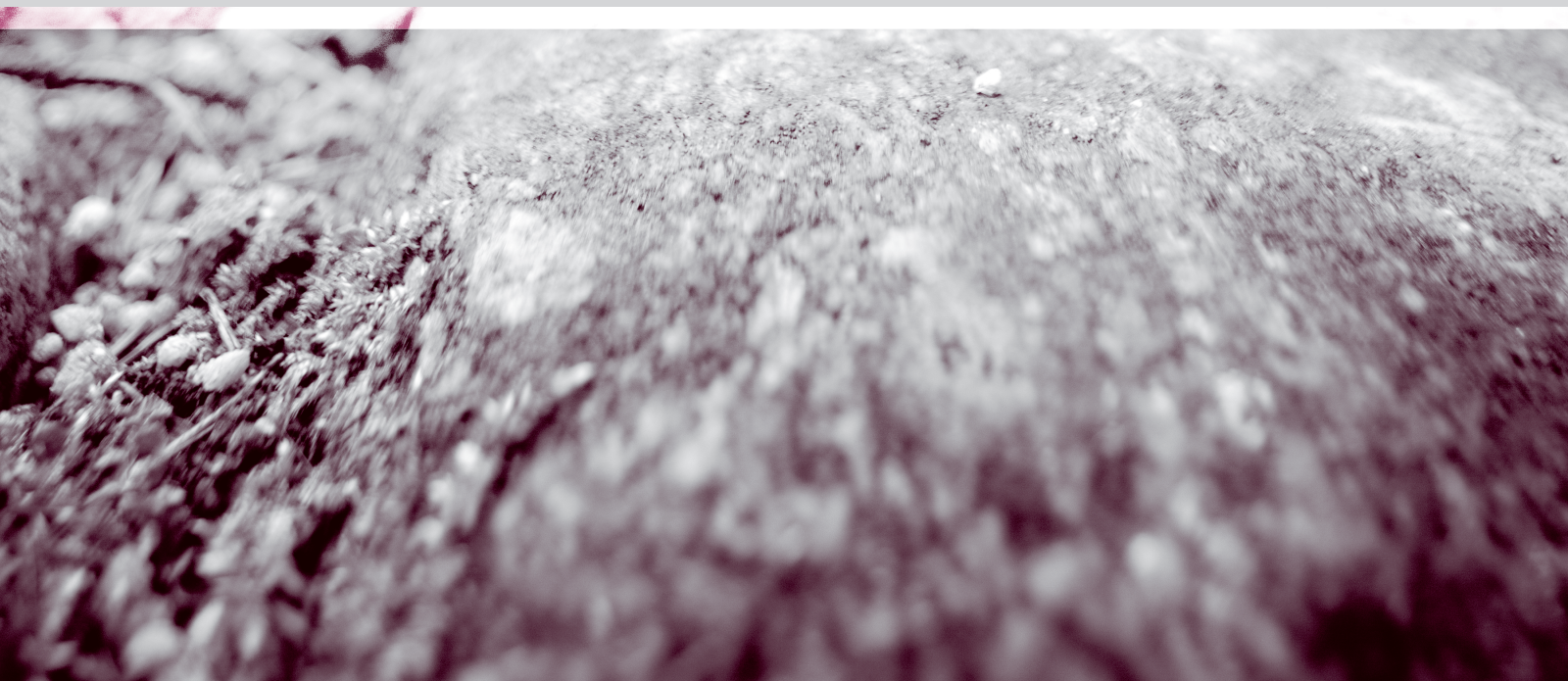

Maanpuolustuskorkeakoulu 20 vuotta

Sotilasyliopiston ensiaskleet 1993-2013

ESKO VAAHTOLAMMI

Maanpuolustuskorkeakoulu 20 vuotta

Sotilasyliopiston ensiöskoleet 1993-2013

Maanpuolustuskorkeakoulu 20 vuotta

Sotilasyliopiston ensiäskeläet 1993-2013

ESKO VAAHTOLAMMI

© Maanpuolustuskorkeakoulu 2013
Ensimmäinen painos.

ISBN 978-951-25-2492-1

Kirjoittaja **Esko Vaahtolampi**
Kuvatoimittaja **Jarmo Nieminen**
Graafinen suunnittelu ja taitto **Timo Saramaa** / Maanpuolustuskorkeakoulu /
Täydennyskoulutus- ja kehittämiskeskus / Tuotanto-osasto
Kustannustoimittaja **Aki Aunala** / Maanpuolustuskorkeakoulu
Kansikuva ja lukujen aloitusaukeamien kuvat **Jarmo Riipinen** / Maanpuolustuskorkeakoulu /
Täydennyskoulutus- ja kehittämiskeskus / Tuotanto-osasto (SA-Kuva)
Valokuvat ● Jarmo Nieminen, ● Puolustusvoimat, ● Anders Gardberg, ● Juha Peltomäki,
● Ville Kalliola, ● Aki Aunala, ● Mika Penttinen, ● Pasi Väättäin,
● Mari Ukkonen, ● Eero Roine, ● MPKK, ● Foto & Studio Jukka Mäkinen Oy
Kielenhuolto **Sara Hännikäinen** / Maanpuolustuskorkeakoulu

Paino Juvenes Print, Tampere 2013
Kannen paperi Multiart Silk 150 g/m², mattalaminointi
Sisuksen paperi Multiart Matt 150 g/m²
Kirjasimet Frutiger LT Std, *Adobe Garamond Pro*, *Voluta Script Pro*

Sisällys

<i>Tervehdykset</i>	6
<i>Lukijalle</i>	9
1 Kehittämisen reunaehdot	12
Resurssien kehittyminen	14
Organisaatio	14
Henkilöstö.....	23
Taloudelliset resurssit	25
Maanpuolustuskorkeakoulun kiinteistöt	26
Lainsäädäntö	40
Erlainen korkeakoulu.....	40
Maanpuolustuskorkeakoulua koskevat säädökset	42
Tehtävän muotoutuminen ja tutkimus.....	48
Maanpuolustuskorkeakoulusta Maanpuolustusyliopistoksi? ...	49
2 Sotatieteiden huipulla	50
Tutkinnot ja opetus	52
Koulutus uudistukset 1990-luvulla	52
Upseerin perustutkinnot	57
Uudistettu tie upseeriksi.....	72
Pääsykoe, sitoumukset ja opinto- sosiaaliset edut sekä rekrytointi.....	79
Upseerin jatkotutkinnot	85
Tieteelliset jatkotutkinnot	96
Siviilien sotatieteiden maisteriopinnat	101
Muut koulutustehtävät.....	102
Opetus	111
Puolustushaara-, aselaji- ja toimialakoulut.....	116
Opetuksen laatu	119
Tutkimus	128
Sotatieteen laitoksesta nykypäivään.....	128
Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimusalan kehitys	129
Sotilasprofessorit.....	136
Tutkimusyhteistyö	137
Sotatieteiden tutkimusalat	139
Tutkimuksen johtaminen, rahoitus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	141
Tutkimuskoulutus ja opinnäytetyöt.....	141
3 Toiminnan kulmakiviä	146
Korkean laadun takeet	148
Korkeakoulun strategia	148
Laatutoiminta.....	151
Arvioinnit ja auditoinnit	152
Toiminnan tarkastukset ja koulutustarkastukset	156
Johtaminen ja yhteistoiminta	162
Puolustusvoimien johtosuhteet ja Maanpuolustuskorkeakoulu.....	162
Johtaminen Maanpuolustuskorkeakoulussa	165
Yliopistoyhteistyö.....	167
Muita yhteistyöhankkeita	170
Muita yhteistyökumppaneita.....	174
Kansainvälinen toiminta	182
Kansainvälisten asioiden johtaminen	182
Kansainvälisten asioiden koulutus	184
Pohjoismainen yhteistyö.....	187
Muu kansainvälinen yhteistyö	189
Virolaisten kouluttaminen	192
4 Perinteistä tulevaisuuteen	196
Upseerikasvatus	198
Upseerikasvatus ja perinteet.....	198
Kadettikasvatuksen prosessi.....	202
Perinnetoiminta	206
Perinnetyön haasteelliset alkuvaiheet	206
Perinteet vahvistetaan	210
Perinnetoimikunnat aktiivisena.....	212
Kampusalueen muistomerkit ja muinaismuistot sekä arvokohteet	215
Olemmeko oikealla tiellä?	220
Sotatieteiden tutkimustoiminnan haasteet	224
Puolustusvoimauudistus ratkaisee korkeakoulun voimavarat	228
<i>Kehittyvä kampus</i>	232
<i>Henkilökuvia 2013</i>	236
<i>Läitteet ja tilastot</i>	248
LIITE 1 Maanpuolustuskorkeakoulun keskeinen henkilöstö	250
LIITE 2 Maanpuolustuskorkeakoulun sisäiset tulosyksiköt 2013	253
LIITE 3 Sotatieteiden tohtoriksi (ST) väitelleet.....	256
LIITE 4 Pyrkimis- ja valmistumistilastoja	257
LIITE 5 Organisaatiokaavioita.....	258
Lähdeluettelo.....	264
Henkilöhakemisto	266

Upseerikoulutuksen merkittävät 20 vuotta samoissa kansissa

Maanpuolustuskorkeakoulun kaksikymmenvuotinen olemassaolo on lyhyt aika suomalaisen upseerikoulutuksen yli 200-vuotisessa historiassa. Se on kuitenkin merkittävä ajanjakso, koska näiden kahden vuosikymmenen aikana tehdyt upseerikoulutuksen uudistukset kuulu-

vat suurimpiin koskaan tehtyihin. 20 vuoden ajalta on siis paljon mielenkiintoista tutkittavaa ja luettavaa, ja on erinomainen asia, että Maanpuolustuskorkeakoulun tarina on nyt saatu yksiin kansiin.

Puolustusvoimien kannalta katsottuna Maanpuolustuskorkeakoulun historiaan sisältyy kolme suurta uudistuslinjaa. Niistä ensimmäinen on korkeakoulua edeltäneiden kolmen erillisen sotilasopetuslaitoksen yhdistäminen toiminnallisesti ja hallinnollisesti yhdeksi kokonaisuudeksi Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisen yhteydessä. Toinen linja on opetuksen ja tutkintojen uudistus varsinkin 2000-luvulla. Kolmantena on toimintojen fyysinen keskittäminen Santahaminaan. Kaikkien kolmen osa-alueen päätökset ovat vuosien mittaan osoittautuneet onnistuneiksi. Ne on myös toteutettu onnistuneesti, vaikka näin suurten muutosten toimeenpääntöön sisältyy aina vaihteita, jolloin suuntaa ja yksityiskohtia on jonkin verran tarkistettava ja hiottava. Työn tekijät voivat täydellä syyllä olla tuloksiin tyytyväisiä.

Puolustusvoimien henkilöstön osaamisen näkökulmasta

on tärkeää, että Maanpuolustuskorkeakoulu toimii upseerikoulutuksen kaikilla tasoilla ja huolehtii myös muiden henkilöstöryhmien täydennyskoulutuksesta. Sotilaallisen maanpuolustuksen etu on myös se, että Rajavartiolaitoksen upseerikoulutuksen keskeiset osat ovat Maanpuolustuskorkeakoulun vastuulla. Puolustusvoimien taloudellisten voimavarojen käytön kannalta on aikaisempien kolmen sotilasopetuslaitoksen yhdistäminen tuonut huomattavia synergiaetuja, ei ainoastaan toiminnan käytännön järjestylyyn vaan myös sisällön yhtenevyyteen. Organisaation eri osien fyysinen keskittäminen on tarpeen, jotta nämä edut voidaan hyödyntää täysimääräisesti. Keskittäminen saadaan tältä osin päätökseen käynnissä olevassa puolustusvoimaudistuksessa.

Opetuksen ja tutkintojen jatkuvalla kehitystyöllä Maanpuolustuskorkeakoulussa on pidetty huolta siitä, että tulokset ovat mahdollisimman hyvin Puolustusvoimien ja yhteiskunnan vaatimusten mukaisia. Muun muassa teorian ja käytännön suhde opetuksessa on tasapainossa, mikä vastaa Puolustusvoimien tarpeita upseerien työtehtävien kannalta ja tukee Puolustusvoimien yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Eikä pidä unohtaa, että upseerikoulutus ei ole ainoastaan opiskelua, kouluttamista, opetusta ja tutkimusta; siihen sisältyy myös kasvatuksellinen näkökulma, joka kytkee yhteen upseerin monipuolisen toimintakentän eri tahot. Niiden yhteen kytkennässä Maanpuolustuskorkeakoulu on onnistunut hyvin.

Kiitän Maanpuolustuskorkeakoulua hyvästä työstä ja toivotan korkeakoululle sekä sen henkilöstölle mitä parhainta menestystä tuleville vuosille!

Puolustusvoimain komentaja
Kenraali

Ari Puheloinen

Maanpuolustuskorkeakoulu osana suomalaista korkeakoululaitosta

Suomalaista korkeakoululaitosta on johdonmukaisesti kehitetty monipuolisesti yhteiskunnan ja yksilöiden erilaisia osaamistarpeita vastaavaksi. Tutkintojen parempi kansainvälinen vertailukelpoisuus ja kilpailukyky ovat myös olleet vahvasti kehitystyön taustalla. Nykyisin opetus- ja kulttuurimi-

nisteriön hallinnonalalla toimivat yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä Puolustusvoimiin kuuluva Maanpuolustuskorkeakoulu ja sisäasiainministeriön hallintoon kuuluva Poliisiammattikorkeakoulu. Ne muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, joka tuottaa asiantuntijoita ja osaajia suomalaisen yhteiskunnan eri tehtäviin.

Niin kutsuttu Bolognan prosessi käynnisti valtaosassa Euroopan maita mittavan tutkintorakenteiden ja -sisältöjen uudistamisen 2000-luvun alussa. Suomessa uudistettiin prosessin myötä sekä yliopistojen että Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintorakenteet ja opintojen mitoitus. Ammattikorkeakouluissa uudistettiin ensisijaisesti opintojen mitoitus, koska tutkintorakenne vastasi jo Bolognan prosessin periaatteita.

Maanpuolustuskorkeakoulu ja puolustushallinto osallistuivat aktiivisesti Bolognan prosessin toimeenpanoon Suomessa. Maanpuolustuskorkeakoulu, yliopistot ja opetus- ja kulttuuriministeriö tekivät kiinteää yhteistyötä tutkintouudistuksen kohdalla, koska Maanpuolustuskorkeakoulu

halusi varmistaa, että siellä suoritettavat tutkinnot vastasivat aidosti yliopistojen uudistuvia tutkintoja niin laajuudeltaan kuin vaatimustasoltaankin. Tämä oli erittäin arvokas prosessi, sillä se lähensi Maanpuolustuskorkeakoulun ja yliopistojen yhteistyötä kaikilla tasoilla. Maanpuolustuskorkeakoulun tiivistä yhteyttä muuhun yliopistolaitokseen kuvaa se, että Maanpuolustuskorkeakoulu on jo vuosien ajan ollut jäsenenä yliopistojen rehtorien neuvostossa, sittemmin UNIFI ry:ssä.

Korkeakoulujen arviointineuvosto auditoi ja hyväksyi Maanpuolustuskorkeakoulun laadunhallintajärjestelmän vuonna 2010. Tämä kertoo siitä, että Maanpuolustuskorkeakoulu on toiminnassaan sitoutunut vahvasti yleisiin eurooppalaisiin korkeakoulutuksen laatukriteereihin ja laadunhallintatyöhön. Yhteneväiset laatuvaatimukset, opiskelijavaihto ja uudentyyppiset tutkintorakenteet ovat mahdollistaneet tiiviin vuorovaikutuksen yliopistojen ja Maanpuolustuskorkeakoulun välillä. Tästä hyötyy koko suomalainen yhteiskunta.

Nykyisen rajun rakennemuutoksen aikana on tärkeää, että eri sektoreilla suoritettavat tutkinnot tuottavat laajan kelpoisuuden ja osaamisen yhteiskunnan eri osa-alueille. Ihmisten on sopeuduttava työelämän nopeisiin muutoksiin. Riittävän laaja-alainen koulutus antaa siihen hyvät mahdollisuudet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö onnittelee 20-vuotiasta Maanpuolustuskorkeakoulua laadukkaasta opetus- ja tutkimustyöstä sekä ennakkoluulottomuudesta toimintansa kokonaisvaltaisessa kehittämisessä.

Parasta sotatieteellistä opetusta ja tutkimusta

Tätä tervehdystä kirjoittaessa yliopistolakia ollaan jälleen uusimassa, ja Maanpuolustuskorkeakoulussa tehdään taas kerran töitä lakimuutoksen eteen. Lakiuudistukset ja niiden valmistelutyöt ovatkin osaltaan leimanneet korkeakoulun varsin lyhyttä historiaa. Lakiuudistus johti aikoi-

naan myös korkeakoulun perustamiseen.

Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisen taustalla oli silloinen henkilöstöjärjestelmän kehittämisen suunnitelma, jossa yhtenä tavoitteena oli ottaa huomioon yhteiskunnan koulutusrakenne ja silloin uudistettava korkeakoululaki. Varsinainen uudistustyö, jonka tavoitteeksi asetettiin tieteelliset jatkotutkinnot ja kadettikoulutuksen toteuttaminen yleisen korkeakoulujärjestelmän mukaisena perustutkintona, käynnistettiin vuonna 1987. Ensimmäinen uusimuotoinen kadettikurssi aloitti vuonna 1991, ja siitä lähtien upseerin perustutkinto on ollut suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ylempi korkeakoulututkinto.

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen upseerikoulutuksen kehittyminen on edennyt vaiheittain. Perustutkinnon osalta viimeisin vaihe alkoi vuonna 2006, kun 93. Kadettikurssi aloitti yhteiseurooppalaisen koulutusmallin mukaiset kandidaatin opinnot. Jatkotutkinto uudistetaan vuoteen 2015 mennessä. Sen jälkeen upseerien koulutusjärjestelmässä ei ole nähtävissä muutoksia, vaikka jatkuvaa opetussuunnitelmien ja koulutuksen sisällön tarkastustyötä tarvitaankin toiminnan laadukkuuden turvaamiseksi.

Kaikista organisaatiomuutoksista huolimatta Maanpuolustuskorkeakoulun päätehtävänä on nyt ja vastaisuudessa opetus ja kasvatus tutkimuksen seurattessa heti vanavedessä erottamattomana osana opetusta. Tulevaisuudessa opetus perustuu entistä vahvemmin tutkimukseen. Tutkimus onkin

kehittynyt huomattavin askelin korkeakoulun perustamisesta lähtien, ja pelkästään vuonna 2012 korkeakoulun tohtorikoulutusohjelmassa väitteli seitsemän henkilöä. Tutkimukseen on myös kohdennettu tuoreita resursseja uusien sotilasprofessorien ja muissa yliopistoissa käytössä olevan ulkopuolisen rahoituksen käyttöönottamisen myötä.

Maanpuolustuskorkeakoulun kehittäminen ja uudistaminen on aiheuttanut lähes poikkeuksetta runsaasti keskustelua. Keskustelu on pohjautunut useasti enemmän emotionaalisiin kuin rationaalisiin perusteluihin. Tämän historiateoksen myötä on todettavissa, että tehdyt muutokset ovat olleet oikeita, sillä laitoksemme kuuluu tänä päivänä sotilasopetusta antavien korkeakoulujen ja yliopistojen eurooppalaiseen kärkijoukkoon.

Kehittyminen ei olisi ollut mahdollista ilman osaavaa ja motivoitunutta henkilöstöä. Kiireellisistä aikatauluista huolimatta työt on saatettu laadukkaasti valmiiksi ajallaan ja korkeakoulun arvostus oppilaitoksena ja työpaikkana on noussut myös ulkopuolisten silmissä. Oma toiveeni on, että kaikessa toiminnassa säilytetään vähintäänkin nykyinen taso ja että kehittämistä jatketaan samassa hyvässä hengessä myös tulevina vuosina.

Kun tarkastelee Maanpuolustuskorkeakoulun historiaa vertauskuvallisesti, olemme tilanteessa, jossa vuonna 1993 pyörimään alkaneesta kuution muotoisesta kivenlohkareesta on aikojen saatossa hioutunut miltei pyöreä kivikuula. Se ei ole täydellinen, ja hioutumista tapahtuu edelleen muun muassa käynnissä olevan puolustusvoimauudistuksen myötä. Jo 20 vuotta sitten asetettiin tavoite, että Sotamuseota lukuun ottamatta kaikki korkeakoulun toiminnot keskitetään Santahaminaan. Tuo tavoite saavutetaan uudisrakennuksen valmistumisen myötä vuonna 2015. Maanpuolustuskorkeakoulun strategiaan kirjattu visio – *parasta sotatieteellistä opetusta yhdellä kampuksella* – on toteutumassa. Tehdäänkö tuota Puolustusvoimille elintärkeää työtä tulevaisuudessa Maanpuolustusyliopiston nimellä, jääköön kirjoitettavaksi tuleviin historiateoksiin.

Lukijalle

Tasavallan presidentti Mauno Koivisto ja hänen puolisonsa Tellervo Koivisto kunnioittivat läsnäolollaan Maanpuolustuskorkeakoulun avajaisia. 2

Maanpuolustuskorkeakoulu perustettiin 1. tammikuuta 1993 yhdistämällä aiemmin itsenäisinä sotilasopetuslaitoksina toimineet Kadettikoulu, Taistelukoulu ja Sotakorkeakoulu yhdeksi opetuslaitokseksi. *Helsingin Sanomat* uutisoi Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisesta otsikolla ”Maanpuolustuskorkeakoulu aloitti sotilaiden koulutuksen – Korkeakouluneuvosto ei hyväksyisi opinahjoa tiedekorkeakouluksi”.

Räväkkä otsikko herätti varmasti lukijoiden kiinnostuksen, mutta se osoitti myös sen, ettei sotilastutkintojen uutena tavoitteena ollut akateemisuus ollut itsestäänselvyys – ei edes Puolustusvoimien sisällä. Tavoite oli kuitenkin selkeä, ja päämäärään pyrittiin usealla rintamalla unohtamatta upseerikoulutuksen perimmäistä tavoitetta: valmistautumista toimimaan poikkeusoloissa.

Suomalaisen upseerikoulutuksen tehokkuus on perustunut kykyyn sopeuttaa asetetut tavoitteet ja menetelmät aikakauden vaatimusten mukaisiksi. Maanpuolustuskorkeakoulun opetuksen vahvuuksia ovat olleet teorian ja käytännön yhdistyminen sekä opetuksen palautejärjestelmän pitkä perinne. Eri muutosten läpimenoa on nopeuttanut sotilasorganisaation käskyihin perustuva toimintaperiaate.

Nähdäkseni upseerien koulutusjärjestelmän pelkistettynä koulutSIDEOLOGIA oli aina 1990-luvulle saakka lyhyiden, vain seuraavaan tehtävään tähtäävien kurssien järjestäminen. Vasta Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisen myötä upseerien koulutusjärjestelmälle luotiin pidemmälle ulottuvat tavoitteet ja lyhyiden, erillisten koulutustapahtumien oppisisältöjä yhdistettiin tutkinto-opetukseen.

Upseerien perustutkintoa on kahden vuosikymmenen aikana tarkistettu pariin otteeseen yhteiskunnan muuttessa korkeakoulun ympärillä. Esimerkiksi valintakoetta on tarkistettu mittaamaan paremmin yliopistollisia valmiuksia. Maanpuolustuskorkeakoulusta valmistuu nykyisin sotatieteiden kandidaatteja ja maistereita siviilitutkintojen mukaisesti. Vain laajat sotilasammattilliset opinnot ja tutkintojen väliin sijoittuva neljän vuoden työelämäjakso poikkeavat siviilitutkintojen yleisrakenteesta.

Maanpuolustuskorkeakoulu on ainoa eurooppalainen sotilaskorkeakoulu, jossa voi suorittaa kaikki sotatieteiden

tutkintotasot. Vuonna 1998 Maanpuolustuskorkeakouluun nimettiin ensimmäiset kaksi professoria, mikä loi edellytykset Maanpuolustuskorkeakoulun omalle tieteelliselle jatkokoulutukselle. Korkeakoulu on päättäväisesti kulkenut valitsemallaan polulla ja todistanut epäilijöiden huolen olleen turhaa – sekä akateemisuudesta että sotilaskoulutuksesta.

Puolustusvoimat on parhaillaan suurten muutosten kohteena. Muutoksilla on vaikutuksensa myös Maanpuolustuskorkeakouluun, korkeakouluun, joka on alun perin perustettu muutosten kourissa. Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisen johto-ajatuksena oli hajallaan olleen upseerikoulutusjärjestelmän keskittäminen Santahaminaan. Keskittämisen mahdollistava uudisrakennustyö käynnistyy viimeinkin vuonna 2013 pitkälistien neuvottelujen jälkeen.

Myös sotatieteellisen tutkimuksen tukemiseen keskittyvä Sotatieteiden tutkimussäätiö on toiminut parin vuoden ajan. Tavoitteina olleet Maanpuolustuskorkeakoulun peruspilarit ovat kahden vuosikymmenen aikana vihdoin muotoutuneet sellaisiksi, että ne luovat edellytykset kehittää Maanpuolustuskorkeakoulua Puolustusvoimia ja Rajavartiolaitosta sekä muuta yhteiskuntaa palvelevaksi sotatieteelliseksi yliopistoksi.

Opintomatka korkeakoulun historiaan

Mistä tämä kirja sai alkunsa? Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori kysyi minulta kolmisen vuotta sitten, suostuisinko kirjoittamaan korkeakoulun historian. Työn tuli olla valmiina korkeakoulun täyttäessä 20 vuotta vuonna 2013. Parin huonosti nukutun yön ja aikataululaskelmieni sekä perhepiirini hyväksynnän jälkeen vastasin myöntävästi. Ehdoksi asetin sen, että saisin jonkinlaisen työtilan käsikirjoitusarkiston säilyttämiseen. Niinpä sitten aloitin urani ikään kuin alusta asettuessani keräämääni aineiston kera yhteen korkeakoulun päärakennuksen kadettituvista. Erona aiempaan oli se, että nyt majailin yksin kolmannen kerroksen huoneessa, josta oli osittainen merinäköala ja jossa oli oma wc. Aloittaessani ensimmäisen kerran yli neljäkymmentä vuotta sitten majailin talon ensimmäisessä kerroksessa. Yhdessä kolmen muun kadetin kanssa jaoimme tupakaksion, josta oli vain sisäpihanäkymät. Havaittavissa oli siis pientä kehitystä upseerin urallani.

Yhtenä osatekijänä kirjankirjoituspäätökseeni oli uteliaisuus. Maanpuolustuskorkeakoulun muodostamisessa olin ollut mukana muutamassa työryhmässä muiden tehtävieni ohessa. Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisjuhlassa vastuullani olivat päiväjuhlaa seuranneen cocktailtilaisuuden järjestelyt. Niinpä minulta jäivät kuulematta tärkeät avajaisiin liittyneet puheet. Työryhmytyössäkään ei ollut juuri aikaa paneutua muuhun kuin omaan kulloinkin käsillä olleeseen tehtävään. Sivusta kuulin erilaisia huhuja pää-

töstasolla tapahtuneista muutoksista tai linjauksista sekä esimerkiksi korkeakoulun lippuun liittyneistä haasteista.

Historiateoksen myötä minulle tarjoutui mahdollisuus paneutua perusteisiin, vaihtoehtoihin, päätöksiin ja niiden perusteluihin. Tästä syystä määritinkin lähtökohdaksi alkuperäisten asiakirjojen ja suunnittelussa mukana olleiden henkilöiden muistikuvien hyödyntämisen. Näin pyrin välttämään jälkikäteen tehtyjen tulkintojen vääristymät. Onnekseni Kansallisarkiston Sörnäisten toimipiste (entinen Sota-arkisto) oli vielä omana yksikkönään ja siellä työskennelleessä henkilöstössä oli tuttuja hallintojohtajakaudeltani. Nykyisessä Kansallisarkiston toimintatapamallissa ei silloinen joustava palvelu olisi enää mahdollista, eikä kolmen vuoden aikataulussa pysyminen olisi onnistunut. Kun vielä sain Puolustusvoimien henkilöstöjohtolta luvan tutustua itse hallintojohtaja-aikoinani laatimiini luottamuksellisiin asiakirjoihin, olivat edellytykset tiedon hankkimiselle luodut.

Nyt kun pitkä projektini on päätöksessään, on tyydytyksellä todettava, että oma tietämykseni avartui merkittävästi. Monipuolisten sisäisten ja ulkoisten tekijöiden vaikutavuutta suunnitelmiin ja erityisesti päätöksiin jälkikäteen selvitellessäni ja pohtiessani tulivat eittämättä mieleeni nopeasti tehtyihin päätöksiin liittyneet riskit. Isot linjat on kuitenkin nykyisen tutkimiseen perustuvan tietämykseni mukaan tehty onnistuneesti, mutta toki pienissä yksityiskohdissa olisi parempaan lopputulokseen pääsemiseksi voitu toimia toisinkin. Sain myös tietooni sellaisia hallintojohtajakauteni ajan pieniä tapahtumia, joihin minun olisi pitänyt reagoida jotenkin. Näin jälkikäteen voin kuitenkin todeta, että saattoi olla hyväkin, ettei minua ilmeisen tietoisesti ”häiritty pienillä yksityiskohdilla”, vaan saatoin keskittyä oleellisempiin asioihin.

Maanpuolustuskorkeakoulun kaksikymmenvuotisen taipaleen tapahtumat on kuvattu teoksessa siten, että monitahoinen kokonaisuus hahmottuisi myös Puolustusvoimien ulkopuoliselle lukijalle. Olen tehnyt parhaani, mutta luonnollisesti osa sisällöstä kiinnostaa enemmän henkilöitä, jotka ovat asioiden kanssa aikoinaan painineet. Teoksen runsas kuva-aineisto avartaa ja laajentaa omalla kerronnallaan Maanpuolustuskorkeakoulun kehitystä ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Teos rakentuu teemoittain rakennetuista osista, joiden sisällä on kutakin kokonaisuutta käsittelevät pääluvut. Esitystapa lukujen sisällä on pääosin kronologinen. Teos etenee siten, että kaksi ensimmäistä osaa purkavat korkeakoulun kehitystarinan osiin resurssien, lainsäädännön ja sille säädettyjen perustehtävien näkökulmasta. Korkeakoulun taipaleelle mahtuu useita koulutus uudistuksia ja muita olennaisia toimintaa ohjaavia päätöksiä, jotka ovat tehneet Maanpuolustuskorkeakoulusta sellaisen kuin se nykyään on. Kirjan kolmas osa kertoo johtosuhteista ja yhteistyömuodoista, kansainvälisyydestä ja kehittyneistä

laadunvarmistustoiminnoista, joita on suunniteltu vuosikausien ajan. Kirjan luonnollinen päätös on neljännessä osassa tehty katsaus korkeakoulun monisyisiin perinteisiin sekä tuoreimpiin näkyisiin Maanpuolustuskorkeakoulun tulevaisuudesta.

Teoksen ensisijaisina lähteinä ovat alkuperäiset asiakirjat sekä eri tasoilla toimineiden henkilöiden muistikuvat. Muutosten ajankohdan yleistä ilmapiiriä selvitän lehdistöartikkeleiden avulla. Joitakin varmistuksia tein myös aikaisemmista historiateoksista. Kansallisarkiston asiakirjoista muodostamani yli 50 kansion kokoelma, artikkelikopiot ja pääosa haastattelijoiden kertomuksista jäävät erillisenä käsikirjoitusarkistona Maanpuolustuskorkeakouluun. Teos on viitteistetty, mikä luo edellytykset jatkotutkimukselle tai muita myöhempiä tarpeita varten.

Teosta laadittaessa tehtiin lukuisia loogisuuteen pyrkiviä teknisiä kompromisseja, joista on paikallaan sanoa muutama sananen. Tieteelliset oppiarvot ovat kirjassa lyhennyksissä muodoissaan, upseerien arvot taas koko ilmauksina. Puolustusvoimat on kirjoitettu isolla alkukirjaimella, kuten johdonmukaisesti myös kaikki Puolustusvoimien alaiset hallinnolliset osastot, puolustushaarat ja joukko-osastot. Siviilitoimijat on kirjoitettu siinä muodossa kuin yleinen tapa on määrittänyt. Vakiintuneet tittelit, kuten puolustusvoimain komentaja, ovat pienin alkukirjaimin. Muut tekniset ratkaisut muun muassa viittauksissa selviävät kirjassa selatessa toivottavasti mahdollisimman vaivattomasti.

Myötäeläjät

Ominaista tämän teoksen laadintaprosessissa oli se, ettei kaikkea tietoa löytynyt asiakirjoista tai muista virallisista lähteistä. Kaikki haastattelujeni tai kyselyjeni kohteiksi valikoituneet lähes 60 eri tasoilla toiminutta henkilöä valottivat silloisen oman vaikutus- ja tietämyspiirinsä erityispiirteitä. Heidän avullaan pystyin suuntaamaan tutkimukseni oikeille ja merkityksellisille urille, luomaan paremmat edellytykset työn jatkamiselle sekä päätösten tai tapahtumien taustojen ymmärtämiselle. Tutkimukseni edistymistä auttoi merkittävästi, että pääosa ylimmistä päättäjäistä oli vielä haastateltavissa. Esimerkiksi kaikki tarkasteltavana olleen aikajakson puolustusvoimain komentajat suostuivat mielihyvin haastattelupyyntööni, minkä koin ilmaisevan aitoa auttamisen halua tutkimustyöni edistämiseksi.

Sain yhteydenottoja yllättäviltäkin tahoilta, kun tieto tutkimuksen tekemisestä oli julkaistu muun muassa Maanpuolustuskorkeakoulun lehdessä. Kaikki haastattelut tai kyselyvastaukset olivat tutkimukseni kannalta merkittäviä ja inspiroivia, vaikka niihin ei viitattaisikaan tekstisivuilla. Osan kullannarvoisista tiedoista sain luottamuksellisina, minkä vuoksi osa tiedosta on luettavissa vain rivien välistä. Kiitokset kaikille haastatelluille tai kyselyjeni kohteeksi

joutuneille sekä muille, jotka olette auttaneet teoksen aineiston täydentämisessä ja elävöittämisessä.

Maanpuolustuskorkeakoulun arkistosihiteerien, erityisesti Katja Jokisen, avuliaisuus ja asiantuntemus auttoivat ylittämään ylivoimaisilta tuntuvat esteet asiakirjoja etsiessäni. Hankkeen kustannustoimittajan, FM Aki Aunalan ammattitaidon ansiosta tunnesiteisiin kiinnittynyttä tekstiäni kyettiin toimitusaikataulussa pysyen tiivistämään ja samalla suomen kielen ilmaisuni oikomalla tuomaan esille olenaiset sekä yleistä kiinnostusta herättävät piirteet korkeakoulun historiasta. Teoksen houkuttelevuuden luomisessa ja luettavuuden edistämässä graafikko Timo Saramaan ja kuvatoimittaja Jarmo Niemisen osaaminen olivat ratkaisevia. FM Sara Hännikäisen ammattitaito osoitti suomen kielen moni-ilmeisyyden teoksen eri tekovaiheissa.

Kiitos Maanpuolustuskorkeakoulun johdolle tuesta ja luottamuksesta tarjotessanne arvokkaan historiaprojektin hoidettavakseni.

Eryiskiitokset ansaitsevat Taneli, Torsti ja Taimi papan mielen virkistämisestä kirjoitustyön suvantovaiheissa sekä vaimoni Seija kärsivällisyydestä ja myötäelämisestä.

Helsingissä 1. heinäkuuta 2013
Esko Vaahtolampi